

A kereszténység, mint szellemi alap az egyes országok alkotmányában

Hány ország alkotmányában szerepel a kereszténység, mint hivatkozási alap, vagy a keresztény kultúra védelme?

2026. 05. 30.

Dr. Rónay P. Tamás

A keresztény kultúra védelme ott áll az Alaptörvény lapjain, állami kötelességgé emelve, az új, TISZA-kormány által is megerősítve immáron.

A politikusok, politikai elemzők, újságírók, influenszerek pedig megint úgy beszélnek a kereszténységről, mintha vagy az egyetlen igazság lenne, vagy valami szégyelleni való múltbéli csökevény... az Orbán-rezsim propagandistái pedig szokás szerint öngazolásra használják.

„Magyarország alkotmányos önazonosságának és keresztény kultúrájának védelme az állam minden szervének kötelessége.”

Az **Alaptörvény**¹ R) cikk (4)-ben szereplő kiegészítés 2023. december 22-től **hatályos**² – a téli napfordulóra időzített betoldás saját spirituális szimbolikával bír, ami jelen tanulmányban nem kerül kifejtésre.

A kereszténység sok ország Alkotmányában jelen van: államvallásként, történelmi örökségként, nemzeti gyökérként, néha kifejezett védelmi formulaként.

Az igazi különbség ott kezdődik, amikor a múlt tisztelete megmarad legitimációs alpnak, kifejezve a folytonosságot és megerősítve a kulturális-civilizációs gyökereket, vagy éppen álságos politikai pajzssá válik, amely mögül kényelmesen lehet illiberális bunkóval hadonászni Brüsszel, a bíróságok, a civil világ vagy a másként gondolkodók felé.

A TISZA-kormány előtt ezért különösen nehéz feladat áll. Úgy kell visszavezetnie Magyarországot a józan európai alkotmányosság térképére, hogy közben ne önsze ki Szent Istvánt a fürdővízzel együtt.

A következő politológiai tanulmány pontosan ezért született. Azt vizsgáltam meg, hogy *hány ország alkotmányában szerepel a kereszténység, mint hivatkozási alap, vagy a keresztény kultúra védelme.*

Tényleg igaz, hogy csak nálunk kötelezi az Alaptörvény védelmezni?

¹ [HTTPS://2010-2014.KORMANY.HU/HU/MO/AZ-ALAPTORVENY](https://2010-2014.kormany.hu/hu/mo/az-alaptorveny)

² [HTTPS://NET.JOGTAR.HU/JOGSZABALY?DOCID=A1100425.ATV#LBJ14ID5644](https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1100425.atv#LBJ14ID5644)

Vezető összefoglaló

A jelenlegi, 2026 májusában hozzáférhető alkotmányszövegek alapján **szűk értelemben 13 ország** sorolható abba a körbe, ahol az alkotmány kifejezetten keresztény államképet, keresztény nemzetet, államvallást, uralkodó vallást vagy államegyházat rögzít.

Tág értelemben 36 ország alkotmányában található olyan kifejezett utalás, amely a kereszténységet, keresztény értékeket, keresztény örökséget, vagy valamely megnevezett keresztény egyház különleges alkotmányos helyzetét emeli be a szövegbe.

Ide vettem a preambulumot, történeti hagyományt, keresztény értékformulát, államvallást, egyházi különjogot és kifejezett „védelem” jellegű klauzulákat is magában foglalja. A nemzetközi összevetésben a magyar Alaptörvény tehát **nem egyedülálló**, viszont a magyar szabályozás egyik sajátossága az, hogy a keresztény kultúra **nem pusztán emlékezeti vagy ceremóniális utalás**, mert az R) cikk [szerint](#) az állam minden szervének alkotmányos kötelességévé válik.³

A globális kép kifejezetten változatos a részleteiben, mert a kereszténység alkotmányos említése a világban négy fő történeti háttér valamelyikéből nő ki:

1. régi állam- és dinasztikus folytonosságból;
2. függetlenségi nemzetépítésből;
3. posztkommunista identitás-visszaépítésből;
4. illetve ahol a katolikus vagy ortodox egyházat a nemzettörténet fundamentális részének tekintik.

A magyar formula e négyből leginkább a **posztkommunista identitás-alkotmányosság** és a **hosszú történeti államiság** ideáit vegyíti. Ezzel bekerül

3

[HTTPS://MAGYARKOZLONY.HU/DOKUMENTUMOK/E117EFB4D81A0348153FF31F54D44F369A50B539/LETOLTES](https://MAGYARKOZLONY.HU/DOKUMENTUMOK/E117EFB4D81A0348153FF31F54D44F369A50B539/LETOLTES)

egy valódi nemzetközi családba, viszont ezen a családon belül is a keményebb, állami értelmezési kötelezettséget előíró **változatok** közé tartozik.⁴

Módszertan és számítás

Ebben a kutatásban csak **kifejezetten keresztény vagy megnevezetten keresztény felekezeti** alkotmányos utalásokat vettem számba. Vagyis beleszámítottam az olyan fordulatokat, mint a „Christian nation”, „Christian principles”, „Christian heritage”, „Christian values”, a „Roman Catholic Apostolic Religion”, az „Orthodox Church of Christ”, az „Evangelical Lutheran Church”, továbbá azokat a klauzulákat is, amelyek egy megnevezett keresztény egyháznak különleges alkotmányos jogállást adnak.

Ugyanakkor **nem számoltam ide azokat az eseteket, ahol az alkotmány csak általános istenhitet említ, minden keresztény-specifikus elem nélkül.** Azért döntöttem így, mert az általános „Almighty God” vagy „God” típusú formula sokkal szélesebb körben jelen van, és más kérdést jelent.

A **szakirodalomban** is arra hívják fel a figyelmet, hogy az alkotmányokban a vallás és az állam viszonya sokféle erősségű lehet: az államvallástól a gyenge kulturális utalásig, ezért a definíció dönti el a végeredményt.⁵

Az alkotmányok két csoportja: 13 és 36 hasonló ország

A szűk, konzervatív szám: 13 ország.

Ide azokat vettem, ahol az alkotmány a kereszténységet vagy annak valamely felekezetét az állam, a nemzet vagy a közjogi rend egyik alapelemeként nevezi meg.

⁴ [HTTPS://WWW.AMERICANA EJOURNAL.HU/INDEX.PHP/BLESS/ARTICLE/DOWNLOAD/46538/44889](https://www.americanaejournal.hu/index.php/bless/article/download/46538/44889)

⁵ [HTTPS://CONSTITUTIONNET.ORG/SITES/DEFAULT/FILES/RELIGION-STATE_RELATIONS.PDF](https://constitutionnet.org/sites/default/files/religion-state_relations.pdf)

Európából ide tartozik **Dánia**⁶, Görögország, Izland, Liechtenstein, Málta, Monaco és Norvégia.

Amerikából Costa Rica; Óceániából Pápua Új-Guinea, Szamoa, Tuvalu és Vanuatu; Afrikából Zambia.

A tág szám: 36 ország.

Európában 20-at azonosítottam: **Andorra**⁷, Örményország, Bulgária, Ciprus, Dánia, **Finnország**⁸, Grúzia, Görögország, Magyarország, Izland, Írország, **Olaszország**⁹, Lettország, Liechtenstein, Málta, Monaco, Norvégia, Észak-Macedónia, Lengyelország és Spanyolország.

Amerikában 10-et: Argentína, Bahamák, Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Nicaragua, Panama, Paraguay, Peru és Uruguay.

Óceániában 4-et: Pápua Új-Guinea, Szamoa, Tuvalu és Vanuatu. Afrikában Zambia, Ázsiában Kelet-Timor tartozik ide.

Sok volt a határeset is. Ha valaki a pusztán technikai vagy intézményjogi egyház-nevesítéseket kivenné, például Finnország Church Act-utalását vagy Uruguay katolikus templomtulajdonra vonatkozó elismerését, a tág szám néhányal lejjebb menne.

Ha viszont a szlovák preambulum Cyrill és Metód „spirituális örökségére” tett utalását is bevonná, a szám eggyel nőne. Ettől függetlenül az eredmény egyértelmű: **a szűk kör alacsony tízes nagyságrendű, a tág kör ennek közel háromszorosa** nagyságrendileg – ami azt jelenti, hogy a világ 195 országának alkotmánya közül 49 valamilyen módon védelmezi, és/vagy fundamentálisnak tartja a kereszténységet.

⁶ [HTTPS://WWW.CONSTITUTEPROJECT.ORG/CONSTITUTION/DENMARK_1953](https://www.constituteproject.org/constitution/DENMARK_1953)

⁷ [HTTPS://WWW.CONSTITUTEPROJECT.ORG/CONSTITUTION/ANDORRA_1993](https://www.constituteproject.org/constitution/ANDORRA_1993)

⁸ [HTTPS://WWW.CONSTITUTEPROJECT.ORG/CONSTITUTION/FINLAND_2011](https://www.constituteproject.org/constitution/FINLAND_2011)

⁹ [HTTPS://WWW.CONSTITUTEPROJECT.ORG/CONSTITUTION/ITALY_2020](https://www.constituteproject.org/constitution/ITALY_2020)

Ahol a kereszténységet védelmezni rendeli az alkotmány: a kisebb kör országai

A kisebb körbe tartozó országok alkotmányai három jól elkülöníthető altípusba sorolhatók:

1. **klasszikus államvallási vagy államegyházi modell**
2. **keresztény nemzet vagy keresztény államalap**
3. **nemzeti egyház / történeti felekezet közjogi felemelése**

Az első a klasszikus államvallási vagy államegyházi modell

Ilyen **Málta**¹⁰, ahol az alkotmány szerint „Málta vallása a római katolikus apostoli vallás”, Liechtenstein, ahol a római katolikus egyház államegyház és teljes állami védelemben részesül, Monaco, ahol a katolikus, apostoli és római vallás az állam vallása, **Dánia**¹¹ és Izland, ahol az evangélikus-lutheránus egyház államilag fenntartott vagy védett egyház, továbbá Norvégia, ahol a norvég egyház nemzeti egyházként marad állami támogatással.

Costa Rica szintén explicit államvallási minta.

Az alábbi táblázatban a **közjogi minősítést hordozó alkotmányos formula** szerepel eredeti nyelven és magyarul. Ahol a cikk hosszabb vallásszabadsági vagy oktatási kiegészítést is tartalmaz, külön jelzem.

Ország	Alkotmányos hivatkozás	Eredeti nyelvű formula	Magyar fordítás
--------	------------------------	------------------------	-----------------

¹⁰ [HTTPS://WWW.CONSTITUTEPROJECT.ORG/CONSTITUTION/MALTA_2016](https://www.constituteproject.org/constitution/malta_2016)

¹¹ [HTTPS://WWW.CONSTITUTEPROJECT.ORG/CONSTITUTION/DENMARK_1953](https://www.constituteproject.org/constitution/denmark_1953)

Málta ¹²	Constitution of Malta, Article 2	Ir-religjon ta' Malta hija r-Religjon Kattolika Apostolika Rumana.	Málta vallása a római katolikus apostoli római vallás.
Málta, angol változat ¹³	Constitution of Malta, Article 2	The religion of Malta is the Roman Catholic Apostolic Religion.	Málta vallása a római katolikus apostoli vallás.
Liechtenstein ¹⁴	Verfassung des Fürstentums Liechtenstein, Art. 37 Abs. 2	Die römisch-katholische Kirche ist die Landeskirche und genießt als solche den vollen Schutz des Staates.	A római katolikus egyház az ország egyháza, és mint ilyen az állam teljes védelmét élvezi.
Monaco ¹⁵	Constitution de la Principauté de Monaco, Article 9	La religion catholique, apostolique et romaine est religion d'État.	A katolikus, apostoli és római vallás államvallás.
Dánia ¹⁶	Danmarks Riges Grundlov, § 4	Den evangelisk-lutherske kirke er den danske folkekirke og	Az evangélikus-lutheránus egyház a dán népegyház, és mint ilyen az állam támogatja.

¹² [HTTPS://LEGISLATION.MT/ELI/CONST/MLT](https://legislation.mt/eli/const/mlt)

¹³ [HTTPS://LEGISLATION.MT/ELI/CONST/ENG](https://legislation.mt/eli/const/eng)

¹⁴

[HTTPS://WWW.GESETZE.LI/KONSO/HTML/1921015000?SEARCH_LOC=&SEARCH_TEXT=&VERSION=37](https://www.gesetze.li/konso/html/1921015000?search_loc=&search_text=&version=37)

¹⁵ [HTTPS://LEGIMONACO.MC/CONSTITUTION](https://legimonaco.mc/constitution)

¹⁶ [HTTPS://RETSINFORMATION.DK/ELI/LTA/1953/169](https://retsinformation.dk/eli/lta/1953/169)

		understøttes som sådan af staten.	
Izland¹⁷	Stjórnarskrá lýðveldisins Íslands, 62. gr.	Hin evangeliska lúterska kirkja skal vera þjóðkirkja á Íslandi, og skal ríkisvaldið að því leyti styðja hana og vernda.	Az evangélikus-lutheránus egyház Izland nemzeti egyháza legyen, és az államhatalom e minőségében támogassa és védje.
Norvégia¹⁸	Kongeriket Norges Grunnlov, § 16	Den norske kirke, en evangelisk-luthersk kirke, forblir Norges folkekirke og understøttes som sådan av staten.	A Norvég Egyház, mint evangélikus-lutheránus egyház, Norvégia népegyháza marad, és mint ilyen az állam támogatja.
Costa Rica¹⁹	Constitución Política de la República de Costa Rica, Artículo 75	La Religión Católica, Apostólica, Romana, es la del Estado, el cual contribuye a su mantenimiento.	A katolikus, apostoli, római vallás az állam vallása, amely hozzájárul annak fenntartásához.

¹⁷ [HTTPS://WWW.ALTHINGI.IS/LAGAS/NUNA/1944033.HTML](https://www.althingi.is/lagas/nuna/1944033.html)

¹⁸ [HTTPS://LOVDATA.NO/DOKUMENT/NL/LOV/1814-05-17/KAPITTEL_1-4](https://lovdata.no/dokument/NL/LOV/1814-05-17/kapittel_1-4)

¹⁹

[HTTPS://PGRWEB.GO.CR/SCIJ/BUSQUEDA/NORMATIVA/NORMAS/NRM_ARTICULO.ASPX?NVALOR1=1&NVALOR2=871&NVALOR3=101782&NVALOR5=4923&PARAM1=NRA&STR TIPM=FA](https://pgrweb.go.cr/scij/busqueda/normativa/normas/nrm_articulo.aspx?nvalor1=1&nvalor2=871&nvalor3=101782&nvalor5=4923¶m1=nra&strtipm=fa)

A vizsgált országok alkotmányos berendezkedései jól elkülöníthető modelleket mutatnak az állam és az egyház közjogi viszonyát illetően. Alapvetően két nagy kategóriát – a katolikus államvallási/államegyházi, valamint a skandináv protestáns népegyházi modellt – különböztethetünk meg.

A katolikus államvallás és államegyház modelljei

Málta (explicit államvallás).

A szigetország közjogi berendezkedése a legmarkánsabb államvallási modellt követi. Az alkotmány 2. cikke²⁰ expressis verbis a római katolikus apostoli hitet teszi meg **államvallássá**.

A norma túlmutat a pusztá deklaráción: alkotmányos szintre emeli a katolikus egyház tanítóhivatalának jogát és kötelességét, egyúttal intézményesíti a katolikus hitoktatást az állami iskolarendszerben. *(Megjegyzendő, hogy a hivatalos máltai jogtár az alkotmány szövegét máltai és angol nyelven, különálló hiteles változatokként közli.)*

Monaco (klasszikus államvallás).

A hercegség a hagyományos államvallási formulát alkalmazza. Az **alkotmány**²¹ 9. cikke a francia közjogi terminológiát („religion d’État”) használva egyértelműsíti, hogy a katolikus, apostoli és római vallás az állam hivatalos vallása.

Liechtenstein (erős államegyházi státusz)

²⁰ [HTTPS://LEGISLATION.MT/ELI/CONST/MLT](https://legislation.mt/eli/const/mlt)

²¹ [HTTPS://LEGIMONACO.MC/CONSTITUTION/](https://legimonaco.mc/constitution/)

A törpeállam egy markáns államegyházi konstrukciót működtet. Az **alkotmány** 37. cikkének (2) bekezdése²² a római katolikus egyházat hivatalos országos egyházként („Landeskirche”) ismeri el, amely e minőségében az állam teljes körű védelmét élvezi. Az alaptörvény ezzel párhuzamosan – a közrend és a közérkölcsek védelmének korlátai között – garantálja más felekezetek szabad vallásgyakorlását is.

Costa Rica (európán kívüli államvallás)

Latin-amerikai példaként az ország **alkotmánya**²³ (75. cikk) szintén az explicit államvallás modelljét rögzíti, kiegészítve azzal a kötelezettséggel, hogy az állam anyagilag is hozzájárul a katolikus egyház fenntartásához. A vallási pluralizmus jegyében a norma biztosítja a más felekezetekhez tartozók szabad vallásgyakorlását, amennyiben az nem sérti az egyetemes erkölcsöt és a jó erkölcsbe ütköző szokásokat.

A skandináv protestáns népegyházi modellek

Dánia (klasszikus népegyház)

Az ország a sajátos északi népegyházi modellt alkalmazza. Az alkotmány 4. §-a **szerint**²⁴ az evangélikus-lutheránus egyházat dán népegyházként („folkekirke”) ismeri el, amelyet az állam intézményesen támogat. Ez a közjogi konstrukció dogmatikailag eltér a katolikus „religion d’État” koncepciójától, hangsúlyosabban építve a nemzeti identitás és az egyház összefonódására.

²²

[HTTPS://WWW.GESETZE.LI/KONSO/HTML/1921015000?SEARCH_LOC=&SEARCH_TEXT=&VERSION=37](https://www.gesetze.li/konso/html/1921015000?search_loc=&search_text=&version=37)

²³

[HTTPS://PGRWEB.GO.CR/SCIJ/BUSQUEDA/NORMATIVA/NORMAS/NRM_ARTICULO.ASPX?NVALOR1=1&NVALOR2=871&NVALOR3=101782&NVALOR5=4923&PARAM1=NRA&STR TIPM=FA](https://pgrweb.go.cr/scij/busqueda/normativa/normas/nrm_articulo.aspx?nvalor1=1&nvalor2=871&nvalor3=101782&nvalor5=4923¶m1=NRA&strtipm=FA)

²⁴ [HTTPS://WWW.RETSINFORMATION.DK/ELI/LTA/1953/169](https://www.retsinformation.dk/eli/LTA/1953/169)

Izland (nemzeti egyház)

A dán mintához hasonlóan az alkotmány 62. cikke²⁵ az evangélikus-lutheránus egyházat Izland nemzeti egyházaként definiálja, amely az államhatalom támogatását és védelmét élvezi. A közjogi rugalmasságot mutatja, hogy a cikkely rendelkezései szerint ez a státusz sarkalatos alkotmánymódosítás nélkül, egyszerű törvényi úton is megváltoztatható.

Norvégia (reform utáni népegyház)

A norvég modell egy sajátos, átmeneti állapotot tükröz a 2012-es egyházi reformot követően. Az alkotmány 16. §-a **primátusként**²⁶ rögzíti az egyetemes vallásszabadságot, és előírja a vallási és világnézeti közösségek normatív egyenlőségét az állami támogatások terén. Ezzel egyidejűleg azonban fenntartja a Norvég Egyház evangélikus-lutheránus népegyházi státuszát és annak állami támogatását, megőrizve az intézmény történelmi különállását.

Tanulság

Az első csoportban vizsgált államok közjogi megoldásai az egyház és állam összefonódásának mértéke szerint skálázhatók.

Málta, Monaco és Costa Rica a leginkább explicit államvallási doktrínát érvényesítik. **Liechtenstein** a „Landeskirche” koncepciójával egy erős államegyházi védvonalat tart fenn.

Velük szemben az északi államok – **Dánia és Izland** – a protestáns népegyházi (államegyházi) modellt alkalmazzák, míg **Norvégia** a közelmúlt reformjai révén a felekezeti egyenlőség és a történelmi népegyházi státusz egyfajta hibrid egyensúlyát teremtette meg.

²⁵ [HTTPS://WWW.ALTHINGI.IS/LAGAS/NUNA/1944033.HTML](https://www.althingi.is/lagas/nuna/1944033.html)

²⁶ [HTTPS://LOVDATA.NO/DOKUMENT/NL/LOV/1814-05-17/KAPITTEL_1-4](https://lovdata.no/dokument/NL/LOV/1814-05-17/KAPITTEL_1-4)

A második a keresztény nemzet vagy keresztény államalap típusa

Szamoia *alkotmánya*²⁷ kifejezetten kimondja, hogy Szamoia keresztény nemzet, amely Istenre, az Atyára, a Fiúra és a Szentlélekre épül. Zambia preambuluma a köztársaságot keresztény nemzetnek nyilvánítja.

Tuvalu és Vanuatu a független államot keresztény elvekre alapozza. Pápua Új-Guineában a korábbi preambulum már őrzött „Christian principles” formulát, a 2025-ös alkotmánymódosítás pedig még explicitebbé tette a keresztény identitást: a parlament a Szentháromságot nevesítő szöveget illesztette az alkotmányos nyelvbe, és a hivatalos kommunikáció szerint az ország „Christian country” identitását akarta megerősíteni.

A magyar fordítások saját fordítások. Ahol a hivatalos alkotmányszöveg angol, ott az angol szöveget vettem eredeti nyelvű formulának.

Ország	Angol nyelvű formula	Magyar fordítás
Szamoia	Samoa is a Christian nation founded on God the Father, the Son and the Holy Spirit.	<i>Szamoia keresztény nemzet, amely Istenre, az Atyára, a Fiúra és a Szentlélekre épül.</i>
Zambia	ACKNOWLEDGE the supremacy of God Almighty; DECLARE the Republic a Christian Nation while upholding a person's right to freedom of conscience, belief or religion.	<i>Elismerjük a Mindenható Isten felsőbbségét; a köztársaságot keresztény nemzetnek nyilvánítjuk, miközben fenntartjuk minden személy lelkiismereti, hitbéli és vallási szabadsághoz való jogát.</i>
Tuvalu	AFFIRMING our identity as a Christian nation;	<i>Megerősítjük keresztény nemzetként való</i>

²⁷ [HTTPS://WWW.CONSTITUTEPROJECT.ORG/CONSTITUTION/SAMOA_2017](https://www.constituteproject.org/constitution/SAMOA_2017)

	REAFFIRMING our desire to constitute ourselves as a free and democratic sovereign nation based on Christian Principles, Tuvaluan values and culture and the Rule of Law.	<i>identitásunkat; újból megerősítjük szándékunkat, hogy szabad és demokratikus szuverén nemzetként alkossuk meg magunkat, amely keresztény elveken, tuvalui értékeken és kultúráján, valamint a jog uralmán alapul.</i>
Vanuatu	HEREBY proclaim the establishment of the united and free Republic of Vanuatu founded on traditional Melanesian values, faith in God, and Christian principles.	<i>Kinyilvánítjuk az egységes és szabad Vanuatu Köztársaság megalapítását, amely a hagyományos melanéz értékeken, az Istenbe vetett hiten és keresztény elveken alapul.</i>
Pápua Új-Guinea, korábbi preambulumi formula	We pledge ourselves to guard and pass on to those who come after us our noble traditions and the Christian principles that are ours now.	<i>Kötelezettséget vállalunk arra, hogy védelmezzük és továbbadjuk az utánunk következőknek nemes hagyományainkat és a keresztény elveket, amelyek ma a mieink.</i>
Pápua Új-Guinea, 2025-ös módosítás	Acknowledge and declare God, the Father; Jesus Christ, the Son; and Holy Spirit, as our Creator and Sustainer of the entire universe and the source of our powers and authorities.	<i>Elismerjük és kijelentjük Istent, az Atyát; Jézus Krisztust, a Fiút; és a Szentlelket mint az egész világegyetem Teremtőjét és Fenntartóját, valamint hatalmaink és közhatalmi jogosítványaink forrását.</i>
	Papua New Guinea is a sovereign, independent	<i>Pápua Új-Guinea szuverén, független és keresztény</i>

and Christian State by the name of the Independent State of Papua New Guinea.

állam, amelynek neve Pápua Új-Guinea Független Állam.

A keresztény nemzeti alkotmányos identitás kifejezőmódja az állam-egyház viszony sajátos, nem klasszikus államegyházi formációja. Az alábbi országok esetében az alkotmányos preambulumok és alapvető rendelkezések a keresztény hitet a nemzeti szuverenitás szerves részévé emelik.

Szamoa

Az állami berendezkedés a keresztény nemzet koncepciójának egyik legtisztább példáját valósítja meg. Az **alkotmány**²⁸ nem tesz egyetlen felekezetet sem államegyházzá, a nemzeti alkotmányos önazonosságot a Szentháromsághoz, azaz az Atyához, a Fiúhoz és a Szentlélekhez rendeli hozzá.

Zambia

A köztársaság **alkotmányának**²⁹ preambuluma a nemzetet keresztény nemzetként definiálja, egyúttal garantálja a lelkiismereti, hitbéli és vallási szabadsághoz való alapvető jogokat. A zambiai modell így a keresztény nemzeti önmeghatározás kategóriájába tartozik, megkülönböztetve azt a klasszikus államegyházi konstrukcióktól.

Tuvalu

²⁸ [HTTPS://WWW.AG.GOV.WS/WP-CONTENT/UPLOADS/2024/02/CONSTITUTION-OF-THE-INDEPENDENT-STATE-OF-SAMOA-1960.PDF](https://www.ag.gov.ws/wp-content/uploads/2024/02/constitution-of-the-independent-state-of-samoa-1960.pdf)

²⁹ [HTTPS://WWW.PARLIAMENT.GOV.ZM/SITES/DEFAULT/FILES/DOCUMENTS/AMENDMENT_ACT/CONSTITUTION%20OF%20ZAMBIA%20%28AMENDMENT%29%2C%202016-ACT%20NO.%202_0.PDF](https://www.parliament.gov.zm/sites/default/files/documents/amendment_act/constitution%20of%20zambia%20%28amendment%29%2c%202016-act%20no.%202_0.pdf)

A 2023-as alkotmány **szövege**³⁰ kifejezetten megerősíti a nemzet keresztény identitását. A preambulum a szabad és demokratikus szuverén állam alapjaként a keresztény elveket, a tuvalu értékeket, a kultúrát, továbbá a jog uralmát nevezi meg.

Ráadásul kifejezetten teista nyitómondatlal indítva egyértelműen azt fejezik ki, hogy Isten révén nevezhetik otthonuknak a Tuvalu-szigeteket:

Angol nyelvű formula

THANKFUL that our islands and oceans, known by its ancient name as the Tuvalu Islands, were given by God as our home in the Pacific Ocean

Magyar fordítás

Hálát adva azért, hogy szigeteinket és óceánjainkat, amelyeket ősi nevükön Tuvalu-szigetekként ismerünk, Isten adta otthonunkul a Csendes-óceánon

Vanuatu

Az államalapítási **formula**³¹ a keresztény elveket szervesen illeszti a nemzeti keretek közé. Az alaptörvény az egységes és szabad köztársaság fundamentumaként a hagyományos melanéz értékeket, az Istenbe vetett hitet és a keresztény elveket rögzíti.

Pápua Új-Guinea

A korábbi **alkotmányos**³² terminológia már tartalmazta a „keresztény értékek” formulát, amely a keresztény elvek megőrzésére és továbbadására vonatkozó alkotmányos kötelezettségvállalást jelenti – ráadásul nyíltan szerepelt benne a kereszténység védelmezése kitétel is.

³⁰ [HTTPS://TUVALU-LEGISLATION.TV/CMS/IMAGES/LEGISLATION/PRINCIPAL/1986/1986-0001/1986-0001_2.PDF](https://TUVALU-LEGISLATION.TV/CMS/IMAGES/LEGISLATION/PRINCIPAL/1986/1986-0001/1986-0001_2.PDF)

³¹ [HTTPS://PARLIAMENT.GOV.VU/IMAGES/CONSTITUTION.PDF](https://PARLIAMENT.GOV.VU/IMAGES/CONSTITUTION.PDF)

³² [HTTPS://WWW.PARLIAMENT.GOV.PG/IMAGES/MISC/PNG-CONSTITUTION.PDF](https://WWW.PARLIAMENT.GOV.PG/IMAGES/MISC/PNG-CONSTITUTION.PDF)

A 2025-ös módosítás magasabb szintre emeli a keresztény identitás megjelenítését: a hivatalos kormányzati források szerint a preambulum kiegészült a Szentháromságot nevesítő formulával, a konszolidált szöveg 1. szakasza pedig az országot „szuverén, független és keresztény államként” határozza meg. Ezzel párhuzamosan a 45. szakaszban rögzített vallásszabadsági védelem változatlan formában hatályban marad.

A vizsgált államok példája jól demonstrálja a keresztény nemzeti önmeghatározás alkotmányjogi gyakorlatát, amely a vallási elkötelezettséget a nemzeti szuverenitás részévé teszi anélkül, hogy feltétlenül klasszikus államegyházi függőségi viszonyt hozna létre.

A harmadik a nemzeti egyház / történeti felekezet közjogi felemelése

Három ország alkotja azt a szűk kört – a görög és norvég eset, részben a máltai modell –, amelyek több halmazba is tartoznak egyszerre. A közös nevező ezúttal az, hogy a kereszténység nem csupán kulturális háttérként jelenik meg, és nem csak szimbolikus emlékeztetőként, mert a közjogi szerkezetben is külön helyet kap.

Norvégia szervesen illeszkedik a skandináv kultúrrégióba, Málta pedig sajátos történelmi okoknál fogva rendelkezik úgy a kereszténységről, ahogy **Görögország**³³ szintén sajátos eset, mert az „uralkodó vallás” formulát használja az ortodox egyházra, ami nem teljesen azonos az államvallási modellel, mégis erős közjogi rangemelésnek tekinthetjük:

Görög ³⁴	Magyar
---------------------	--------

³³ <https://www.hellenicparliament.gr/userfiles/f3c70a23-7696-49db-9148-f24dce6a27c8/the%20constitution%20of%20greece.pdf>

³⁴ <https://www.hellenicparliament.gr/userfiles/f3c70a23-7696-49db-9148-f24dce6a27c8/FEK%20211-A-24-12-2019%20NEO%20SYNTAGMA.PDF>

Επικρατούσα θρησκεία στην Ελλάδα είναι η θρησκεία της Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας του Χριστού	<i>Görögország uralkodó vallása a Krisztus Keleti Ortodox Egyházának vallása</i>
--	--

Ez a fontos választóvonal. Sok alkotmány beszél keresztény örökségről; jóval kevesebb állítja azt, hogy maga az államrend keresztény alapú, vagy egy megnevezett keresztény felekezethez közjogilag kötődik.

A tág kör országai

A tág körben már nem csak az számít, hogy van-e államegyház vagy államvallás. Ide veszem azokat az országokat is, ahol az alkotmány a kereszténységet **történeti gyökérként, kulturális örökségként, értékforrásként vagy megnevezett egyházi partnerként** emeli be.

Ez a kör ezért jóval szélesebb.

Európa országai

Európában ilyen

- Magyarország, ahol a Nemzeti hitvallás Szent Istvánt és a „keresztény Európa” részévé válást emeli ki, majd az R) cikk a keresztény kultúra védelmét minden állami szerv kötelességévé teszi;
- Lengyelország, ahol a preambulum a nemzeti kultúrát a keresztény örökségre vezet vissza; Lettország, ahol az identitást „universal human and Christian values” alakítják;
- Írország, ahol a preambulum a Szentháromságra és Jézus Krisztusra hivatkozik;

- Bulgária, amely a keleti ortodox kereszténységet hagyományos vallásnak nevezi;
- Örményország és Grúzia, ahol az apostoli, illetve ortodox egyház történeti-nemzeti szerepe alkotmányos rangot kap;

továbbá Andorra, Spanyolország, Olaszország, Finnország, Ciprus és Észak-Macedónia, ahol megnevezett keresztény egyházak, velük való együttműködés, vagy különleges jogosultságok jelennek meg a szövegben.

Az amerikai kontinensen a katolikus történeti szerep a legtipikusabb motívum

Ország	Eredeti nyelvű formula	Magyar fordítás
Argentína ³⁵	El Gobierno federal sostiene el culto católico apostólico romano.	<i>A szövetségi kormány támogatja a római katolikus apostoli vallást / vallásgyakorlatot.</i>
Paraguay ³⁶	Se reconoce el protagonismo de la Iglesia Católica en la formación histórica y cultural de la Nación.	<i>Elismerik a katolikus egyház meghatározó szerepét a nemzet történeti és kulturális formálódásában.</i>
Peru ³⁷	Dentro de un régimen de independencia y autonomía, el Estado reconoce a la Iglesia	<i>A függetlenség és autonómia rendszerén belül az állam elismeri a katolikus egyházat Peru történeti,</i>

³⁵ [HTTPS://WWW.ARGENTINA.GOB.AR/NORMATIVA/NACIONAL/LEY-24430-804/TEXTO](https://www.argentina.gob.ar/normativa/nacional/ley-24430-804/texto)

³⁶ [HTTPS://WWW.SENADO.GOV.PY/IMAGES/ARCHIVOS/CONSTITUCION-NACIONAL-2023/LIBRO%202023%20-2028%20PARA%20LA%20WEB.PDF](https://www.senado.gov.py/images/archivos/constitucion-nacional-2023/libro%202023%20-2028%20para%20la%20web.pdf)

³⁷ [HTTPS://WWW.GOB.PE/INSTITUCION/PRESIDENCIA/INFORMES-PUBLICACIONES/196158-CONSTITUCION-POLITICA-DEL-PERU](https://www.gob.pe/institucion/presidencia/informes-publicaciones/196158-constitucion-politica-del-peru)

	Católica como elemento importante en la formación histórica, cultural y moral del Perú, y le presta su colaboración.	<i>kulturális és erkölcsi formálódásának fontos elemeként, és együttműködést biztosít számára.</i>
Guatemala ³⁸	Se reconoce la personalidad jurídica de la Iglesia Católica. Las otras iglesias, cultos, entidades y asociaciones de carácter religioso obtendrán el reconocimiento de su personalidad jurídica conforme las reglas de su institución y el Gobierno no podrá negarlo si no fuese por razones de orden público.	<i>Elismerik a katolikus egyház jogi személyiségét. A többi egyház, kultusz, vallási jellegű szervezet és egyesület saját intézményi szabályai szerint szerezheti meg jogi személyiségének elismerését, amelyet a kormány csak közrendi okból tagadhat meg.</i>
El Salvador ³⁹	Se reconoce la personalidad jurídica de la Iglesia Católica. Las demás iglesias podrán obtener, conforme a la ley, el reconocimiento de su personalidad.	<i>Elismerik a katolikus egyház jogi személyiségét. A többi egyház a törvény szerint szerezheti meg jogi személyiségének elismerését.</i>
Panama ⁴⁰	Es libre la profesión de todas las religiones, así	<i>Minden vallás megvallása, valamint minden kultusz</i>

³⁸ [HTTPS://WWW.CONGRESO.GOB.GT/ASSETS/UPLOADS/SECCIONES/PDF/16E67-CONSTITUCION-POLITICA-DE-LA-REPUBLICA-DE-GUATEMALA.PDF](https://www.congreso.gob.gt/assets/uploads/secciones/pdf/16e67-constitucion-politica-de-la-republica-de-guatemala.pdf)

³⁹

[HTTPS://WWW.ASAMBLEA.GOB.SV/SITES/DEFAULT/FILES/DOCUMENTS/DECRETOS/171117_072857074_ARCHIVO_DOCUMENTO_LEGISLATIVO.PDF](https://www.asamblea.gob.sv/sites/default/files/documents/decretos/171117_072857074_archivo_documento_legislativo.pdf)

⁴⁰ [HTTPS://CONSTITUCION.TE.GOB.PA/WP-CONTENT/UPLOADS/2024/01/TEXTO-OFICIAL-DE-LA-NUEVA-CONSTITUCION-POLITICA-2004_.DOC.PDF](https://constitucion.te.gob.pa/wp-content/uploads/2024/01/texto-oficial-de-la-nueva-constitucion-politica-2004_.doc.pdf)

	<p>como el ejercicio de todos los cultos, sin otra limitación que el respeto a la moral cristiana y al orden público. Se reconoce que la religión católica es la de la mayoría de los panameños.</p>	<p><i>gyakorlása szabad, egyedüli korlátként a keresztény erkölcs és a közrend tisztelete mellett. Elismerik, hogy a katolikus vallás a panamaiak többségének vallása.</i></p>
<p>Uruguay⁴¹</p>	<p>Todos los cultos religiosos son libres en el Uruguay. El Estado no sostiene religión alguna. Reconoce a la Iglesia Católica el dominio de todos los templos que hayan sido total o parcialmente construidos con fondos del Erario Nacional, exceptuándose sólo las capillas destinadas al servicio de asilos, hospitales, cárceles u otros establecimientos públicos.</p>	<p><i>Uruguayban minden vallási kultusz szabad. Az állam egyetlen vallást sem tart fenn. Elismeri a katolikus egyház tulajdonját minden olyan templom felett, amelyet teljesen vagy részben az államkincstár forrásaiból építettek, kivéve a menhelyek, kórházak, börtönök vagy más közintézmények szolgálatára rendelt kápolnákat.</i></p>
<p>Costa Rica⁴²</p>	<p>La Religión Católica, Apostólica, Romana, es la del Estado, el cual contribuye a su mantenimiento, sin impedir el libre ejercicio en la República de otros cultos que no se opongan a la</p>	<p><i>A katolikus, apostoli, római vallás az állam vallása, amely hozzájárul annak fenntartásához, anélkül hogy akadályozná a köztársaságban más olyan kultuszok szabad gyakorlását, amelyek nem állnak ellentétben az</i></p>

⁴¹ <https://www.impo.com.uy/bases/constitucion/1967-1967/5>

⁴²

[HTTPS://PGRWEB.GO.CR/SCIJ/BUSQUEDA/NORMATIVA/NORMAS/NRM_ARTICULO.ASPX?NVALOR1=1&NVALOR2=871&NVALOR3=101782&NVALOR5=4923&PARAM1=NRA&STRITPM=FA](https://PGRWEB.GO.CR/SCIJ/BUSQUEDA/NORMATIVA/NORMAS/NRM_ARTICULO.ASPX?NVALOR1=1&NVALOR2=871&NVALOR3=101782&NVALOR5=4923&PARAM1=NRA&STRITPM=FA)

	moral universal ni a las buenas costumbres.	<i>egyetemes erkölccsel és a jó szokásokkal.</i>
Costa Rica⁴³	Su enumeración no excluye otros que se deriven del principio cristiano de justicia social y que indique la ley.	<i>Felsorolásuk nem zár ki más jogokat és előnyöket, amelyek a keresztény társadalmi igazságosság elvéből erednek, és amelyeket a törvény megjelöl.</i>
Bahamák⁴⁴	The preservation of their Freedom will be guaranteed by a national commitment to Self-discipline, Industry, Loyalty, Unity and an abiding respect for Christian values and the Rule of Law.	<i>Szabadságuk megőrzését az önfegyelem, a szorgalom, a hűség, az egység, valamint a keresztény értékek és a jog uralma iránti tartós tisztelet melletti nemzeti elkötelezettség biztosítja.</i>
Nicaragua⁴⁵, 2025 előtti formula	El Estado nicaragüense reconoce a la persona, la familia y la comunidad como el origen y el fin de su actividad, y está organizado para asegurar el bien común, asumiendo la tarea	<i>A nicaraguai állam az embert, a családot és a közösséget tevékenysége eredetének és céljának ismeri el, és a közjó biztosítására szerveződik, vállalva minden nicaraguai</i>

43

[HTTPS://PGRWEB.GO.CR/SCIJ/BUSQUEDA/NORMATIVA/NORMAS/NRM_ARTICULO.ASPX?NVALOR1=1&NVALOR2=871&NVALOR3=64509&NVALOR5=4922&PARAM1=NRA&STR TIPM=FA](https://pgrweb.go.cr/scij/busqueda/normativa/normas/nrm_articulo.aspx?nvalor1=1&nvalor2=871&nvalor3=64509&nvalor5=4922¶m1=nra&strtipm=fa)

44

[HTTPS://CDN.BAHAMAS.GOV.BS/TENANT/TENANTGOTB/DOCUMENTS/ALL%20DOCUMENTS/CHAP1CONSTITUTION-20240202174223.PDF](https://cdn.bahamas.gov.bs/tenant/tenantgotb/documents/all%20documents/chap1constitution-20240202174223.pdf)

45

[HTTPS://DATA.GLOBALCIT.EU/NATIONALDB/DOCS/NIC_CONSTITUTION_CONSOLIDATED%2012.11.14_ORIGINAL%20LANGUAGE.PDF](https://data.globalcit.eu/nationaldb/docs/nic_constitution_consolidated%2012.11.14_original%20language.pdf)

	<p>de promover el desarrollo humano de todos y cada uno de los nicaragüenses, bajo la inspiración de valores cristianos, ideales socialistas, prácticas solidarias, democráticas y humanísticas. Son principios de la nación nicaragüense [...] los valores cristianos [...] Los valores cristianos aseguran el amor al prójimo, la reconciliación entre hermanos de la familia nicaragüense [...] y la opción preferencial por los pobres.</p>	<p><i>ember fejlődésének előmozdítását a keresztény értékek, a szocialista eszmék, valamint a szolidáris, demokratikus és humanista gyakorlatok ihletése alatt. A nicaraguai nemzet alapelvei közé tartoznak a keresztény értékek. A keresztény értékek biztosítják a felebaráti szeretetet, a nicaraguai család testvérei közötti megbékélést és a szegények melletti elsődleges választást.</i></p>
<p>Nicaragua, 2025-ös hivatalos szöveg⁴⁶</p>	<p>El Estado es laico y asegura la libertad de culto, fe y prácticas religiosas en estricta separación entre el Estado y las iglesias.</p>	<p><i>Az állam világi, és biztosítja a kultusz, a hit és a vallási gyakorlatok szabadságát az állam és az egyházak szigorú elválasztása mellett.</i></p>
<p>Kelet-Timor⁴⁷</p>	<p>Na sua vertente cultural e humana, a Igreja Católica em Timor-Leste sempre soube assumir com dignidade o sofrimento de todo o Povo, colocando-se ao seu lado na defesa dos</p>	<p><i>Kulturális és emberi oldaláról nézve a katolikus egyház Kelet-Timorban mindig méltósággal tudta magára venni az egész nép szenvedését, mellé állva legalapvetőbb jogainak védelmében...</i></p>

⁴⁶ [HTTPS://CAM.GOB.NI/WP-CONTENT/UPLOADS/2025/02/CONSTITUCION-POLITICA-DE-LA-REPUBLICA-DE-NICARAGUA.PDF](https://CAM.GOB.NI/WP-CONTENT/UPLOADS/2025/02/CONSTITUCION-POLITICA-DE-LA-REPUBLICA-DE-NICARAGUA.PDF)

⁴⁷ [HTTPS://TIMOR-LESTE.GOV.TL/WP-CONTENT/UPLOADS/2010/03/CONSTITUICAO_RDTL_PT.PDF](https://TIMOR-LESTE.GOV.TL/WP-CONTENT/UPLOADS/2010/03/CONSTITUICAO_RDTL_PT.PDF)

seus mais elementares direitos... O Estado reconhece e valoriza a participação da Igreja Católica no processo de libertação nacional de Timor-Leste.	<i>Az állam elismeri és értékeli a katolikus egyház részvételét Kelet-Timor nemzeti felszabadítási folyamatában⁴⁸.</i>
---	---

A latin-amerikai alkotmányos modellek és a katolicizmus viszonya

Argentína⁴⁹ a katolicizmus történeti és közjogi beágyazottságának egyik klasszikus latin-amerikai esettanulmányát nyújtja. Az alaptörvény 2. cikke a Costa Rica-i értelemben vett államvallás deklarálása helyett a szövetségi kormány számára ír elő fenntartói kötelezettséget a római katolikus apostoli egyház irányába.

Paraguay alaptörvénye a hivatalos vallás hiányának kinyilvánításával párhuzamosan ismeri el a katolikus egyház történeti-kulturális determináló szerepét. A felvázolt jogi konstrukció hűen tükrözi a latin-amerikai modell sajátosságát: a formailag szekuláris berendezkedés dacára a katolicizmus nemzetformáló jelentősége alkotmányos szintű megerősítést nyer.

Peru a katolikus egyházat a nemzeti történelem, a kultúra és a társadalmi morál fejlődésének kulcstényezőjeként aposztrofálja. Az alkotmányszöveg – a függetlenség és az autonómia elvének rögzítése mellett – nyíltan deklarálja az állami és egyházi szervek szoros együttműködését.

⁴⁸ [HTTPS://FAOLEX.FAO.ORG/DOCS/PDF/TIM117368POR.PDF](https://faolex.fao.org/docs/pdf/tim117368por.pdf)

⁴⁹ [HTTPS://WWW.CONSTITUTEPROJECT.ORG/CONSTITUTION/ARGENTINA_1994](https://www.constituteproject.org/constitution/ARGENTINA_1994)

A katolikus egyház nevesítése és a társadalmi értékrend rögzítése

Guatemala és El Salvador államvallási tételek inkorporálása helyett a katolikus egyház jogi személyiségét részesíti külön nevesítésben. A különbségtétel lényege a katolikus egyház történelmi státuszának primer alkotmányos garantálása, miközben a többi felekezet jogi elismerése csupán másodlagos, törvényi vagy hatósági eljárások tárgyát képezi.

Panama a vallásszabadság korlátaiként a keresztény morált és a közrendet jelöli meg, kiegészítve a katolicizmus demográfiai többségének kifejezett elismerésével. A megközelítés a klasszikus államvallási koncepciótól eltérően egyértelműen a társadalmi többség és a keresztény értékrendszer alaptörvényi rögzítését szolgálja.

Uruguay az állami felekezetfinanszírozás tilalmának kimondásával egyértelműen laikus berendezkedést intézményesít. A normaszöveg mindazonáltal kivételt képezve védi a katolikus egyház szakrális vagyontárgyait, következésképpen a szekularizált keretrendszerben is fennmarad egy történelmi gyökerű, kiváltságot biztosító passzus.

Costa Rica átmeneti modellt képvisel: egyszerre operál explicit államvallási definícióval, valamint a keresztény társadalmi igazságosság doktrínájával. A 75. cikkely a római katolikus apostoli hitet államvallásként nevesíti, míg a 74. cikk a munkaügyi és szociális garanciák rendszerét a keresztény szociális tanításokból levezethető jogokkal bővíti.

Keresztény értékek az államcélok szintjén

A Bahama-szigetek preambuluma a keresztény értékeket közvetlenül a joguralom princípiumával egyenrangúként említi. A megfogalmazás felekezeti monopólium felállítása helyett komplex egységbe szervezi a keresztény

értékrendet, a szabadságjogok védelmét, a jogállamiságot és a transzcendens felsőbbtség elismerését.

Nicaragua megítélése dogmatikai pontosítást igényel. A 2025 előtti alkotmányszöveg az állammélok és a nemzeti alapelvek szintjén egyaránt integrálta a keresztény értékek (*valores cristianos*) terminológiáját. A 2025. február 18-án kihirdetett módosítás ugyanakkor már alapvető strukturális reformot tükröz: a hatályos norma a vallásszabadság és az állam-egyház szétválasztásának prioritásával egyértelműen szekuláris államot definiál.

Kelet-Timor kiemelten figyelemreméltó komparatív esettanulmányként szolgál.⁵⁰ Az alaptörvény bevezetője mellőzi az államvallás intézményesítését, a 12. cikk pedig garantálja a felekezeti pluralizmust. A katolikus egyház pozíciója mindazonáltal alkotmányos és történeti legitimitással bír: a szöveg kifejezetten méltatja a klérusnak a nemzeti szenvedések enyhítésében, az alapjogok védelmében és a függetlenségi küzdelmekben vállalt misszióját.

Összegzés: a vizsgált országcsoport nem tekinthető a klasszikus államvallási rendszerek leképezésének. A jogalkotók sokkal inkább egy sajátos történelmi-legitimációs keretrendszert alkottak meg, ahol a katolikus intézményrendszer vagy a tágabb értelemben vett keresztény értékrend az államalapítás, a kollektív nemzeti emlékezet, a társadalmi morál és a függetlenségi törekvések alkotmányos narratívájának szerves részeként ölt testet.

A keresztény alap nem határozza meg a demokrácia tényleges mértékét

A politológiai tanulság itt az, hogy a tág kör országai között vannak nagyon liberális demokráciák, stabil konzervatív rendszerek, hibrid rezsimek és új államok is.

⁵⁰ [HTTPS://WWW.CONSTITUTEPROJECT.ORG/CONSTITUTION/EAST_TIMOR_2002](https://www.constituteproject.org/constitution/east_timor_2002)

Vagyis az alkotmányos kereszténység **önmagában nem mondja meg**, hogy egy ország mennyire szabad, mennyire pluralista vagy mennyire jogállami. A döntő kérdés mindig az, hogy az utalás **szimbolikus emlékezet, intézményi előny**, vagy **operatív politikai fegyver** lesz-e.

A nemzetközi alkotmányjogi irodalom⁵¹ pontosan erre figyelmeztet: **a vallás-állam viszony nem egyetlen tengelyen mozog, és az egyes alkotmányos formulák valós hatása a jogalkalmazástól függ.**

Miért került be a kereszténység az egyes országok alkotmányába?

Habár minden ország, minden társadalom többé-kevésbé eltérően gondolkodik másokhoz képest (már ha beszélhetünk nemzeti karakterekről és kollektívumokról), ám mégis négy alapok valamelyike (esetleg kombinációja) fedezhető fel a kereszténység alkotmányba foglalása mögött.

Az első ok a történeti folytonosság

Az északi monarchiák, a mediterrán miniállamok és Görögország esetében a kereszténység nem egyszerűen világnézet, inkább az államiság régi nyelve.

Ezekben az esetekben az alkotmány gyakran azt üzeni: a modern demokrácia új, viszont az állam történeti önazonossága régebbi. Ilyenkor a keresztény formula a trón, az egyház, a nemzet és az állam folytonosságát rögzíti. A politikai funkció itt leginkább a stabilitás és a történeti méltóság.

⁵¹ [HTTPS://ACADEMIC.OUP.COM/ICON/ARTICLE/10/1/153/689919](https://academic.oup.com/icon/article/10/1/153/689919)

A második ok a függetlenségi nemzetépítés

A Bahamák⁵², Szamoa, Tuvalu, Vanuatu, Zambia és újabban Pápua Új-Guinea esetében a kereszténység azért kerül az alkotmányba, mert a politikai elit egy közös erkölcsi nyelvet keresett vagy keres, amely képes összeragasztani a koloniális múltból kilépő társadalmat.

E megközelítésben az alkotmányos kereszténység gyakran egyszerre jelent kulturális többséget, morális rendet és államépítő önképet. A politikai haszon a közösségi kohézió, a veszélye viszont az, hogy a többségi civilizáció nyelve könnyen ránehezedik a kisebbségekre.

A harmadik ok a posztkommunista identitás-újraélesztés

1989 után Közép- és Kelet-Európa több államában a kereszténység az „elvesztett történelmi önazonosság” nyelve lett. Lengyelországban a keresztény örökség, Lettországból a keresztény értékek, Örményországban és Grúziában a nemzeti egyház történelmi küldetése, Bulgáriában az ortodoxia hagyományos vallásként való elismerése, Magyarországon pedig a keresztény Európához tartozás és a keresztény kultúra védelme ennek az újrarahangolásnak a része.

A *szakirodalom*⁵³ ezt a folyamatot gyakran „religious reestablishment”-ként vagy történelmi identitás-rekonstrukciónak írja le.

Részben azért is kedvelt a posztszovjet térségben, mert könnyű népszerűsége szert tenni vele, mert egyszerre kínál múltképet, morális rendet és nemzeti büszkeséget. Ugyanakkor ugyanebből a megközelítésből sajnos kisarjadhat egy torz, erősen nárcisztikus, sovén gyűlöletpolitika is, etnikai gyorsan lehet többségi kizárás és kultúrharcos államépítés is.

⁵² [HTTPS://WWW.CONSTITUTEPROJECT.ORG/CONSTITUTION/BAHAMAS_1973](https://www.constituteproject.org/constitution/bahamas_1973)

⁵³ [HTTPS://ACADEMIC.OUP.COM/JCS/ARTICLE/51/3/472/869178](https://academic.oup.com/jcs/article/51/3/472/869178)

A negyedik ok a történeti egyházi intézményrendszer alkotmányos elismerése

Olaszország, Spanyolország, Andorra, Paraguay, Peru, Argentína, Guatemala, El Salvador vagy Uruguay esetében nem feltétlenül az a döntő, hogy az állam magát kereszténynek mondja.

Itt sokszor az a fő üzenet, hogy a katolikus egyház része a nemzeti történetnek, a kulturális szerkezetnek, vagy a közjogi hagyománynak. Az alkotmány ezekben az esetekben a társadalmi valóságot és a múltbeli intézményi súlyt fordítja le jogi nyelvre.

Habár kevésbé harcias modellnek számít, viszont hosszú távon még így is eltérő hierarchikus szintekre teszi az egyes vallásokat.

Mit jelent ez Magyarország számára

Magyarország mai alkotmányos helyzete ezért nem úgy ítélné meg igazán úgy, ha azt kérdezzük, van-e máshol is keresztény utalás, vagy hogy egy demokráciában nem szerepelhet a keresztény vallás védelme.

Van ugyanis, és elég sok helyen van. Ha ez lenne a demokrácia kritériuma, Írország, Olaszország, Dánia eléggé hátul kullogna.

A fontosabb kérdés az, hogy a magyar formula milyen erősségű. A magyar Alaptörvény Nemzeti hitvallása büszkén hivatkozik arra, hogy Szent István a magyar államot szilárd alapokra helyezte és az országot a keresztény Európa részévé tette, az R) cikk pedig már nem emlékezeti sallangként vagy kulturális sajátosságként kezeli a keresztény kultúrát, mert a védelmét az állam minden szerve számára kötelezettséggé teszi. A kettős szerkezet – a történeti-preambuláris és normatív-értelmezési – adja a magyar szabály sajátosságát.

Az Alaptörvény 2025-ben még több politikai súrlódást okozott

Az Alaptörvény tizenötödik módosítása a gyermeknevelés kapcsán is a „constitutional identity and Christian culture” nyelvét használta, a Velencei Bizottság pedig a módosítás elfogadási folyamatát és több tartalmi elemét kritikával *illette*.⁵⁴

Egy évvel később, 2026-ban már más politikai közegben vagyunk: a TISZA Párt az április 12-i, földcsuszamlásszerű győzelme után Péter Magyar május 9-én lépett miniszterelnökként hivatalba, a kormány programja pedig EU-kapcsolatjavítást, korrupcióellenes fordulatot és intézményi korrekciókat ígér. A kormány már lépett az ICC-tagság fenntartása érdekében, és alkotmánymódosítást javasolt a miniszterelnöki ciklusok korlátozására is.

Itt látszik a TISZA-kormány valódi történelmi helye a magyar politikatörténetben. A TISZA-kormány sok tekintetben teljesen újszerű és nem a 2010 előtti világ egyszerű restaurációjaként írható le, és nem is a 2010 utáni identitás-alkotmányosság folytatásaként.

Inkább egy **harmadik fázis** körvonalazódik: jogállami helyreállítás és nyugatias külpolitikai újrapozicionálás úgy, hogy közben a nemzeti és történelmi nyelvből sem akar teljesen kilépni.

Elemzői szemmel nézve ez a TISZA számára előnyös tér: úgy tudja megkülönböztetni magát az Orbán-korszaktól, hogy nem szakítja meg a kulturális folytonosságot.

A keresztény kultúra klauzulája ebben a keretben akkor lehet politikailag hasznos és nemzetközileg kezelhető, ha a kormány identitás-forrásként, értékrendi legitimációs alapként kezeli, és nem a politikai és ideológiai ellenfelek elnyomására használja.

⁵⁴ [HTTPS://HELSINKI.HU/EN/WP-CONTENT/UPLOADS/SITES/2/2025/04/BILL_11152_ADOPTED_EN_UNOFFICIAL_TRANSLATION.PDF](https://helsinki.hu/en/wp-content/uploads/sites/2/2025/04/bill_11152_adopted_en_unofficial_translation.pdf)

A legfontosabb megállapítás talán ez: **a vita nem arról kell szóljon, hogy lehet-e kereszténység, mint szellemi alap említése, pláne védelme az alkotmányban, mert a nemzetközi válasz erre világos igen; a vita arról szól, hogy ezt az alap rendelkezést mire használja az állami szervek, illetve a kormány.** Ezen áll vagy bukik a különbség emlékezetpolitika és jogkorlátozó identitáspolitika között.⁵⁵

Külpolitikai és belpolitikai következmények

Külpolitikai szempontból a magyar alkotmány keresztényi hivatkozása és a kereszténység deklarált védelme önmagában teljesen rendben van. Európában ma is vannak államegyházas vagy történeti keresztény formulát használó demokráciák, és az Emberi Jogok Európai Bírósága sem egyetlen modellel dolgozik.

A **Lautsi-ügyben**⁵⁶ a Nagykamara széles mérlegelési mozgásteret hagyott az államoknak a keresztény jelképek kérdésében, és a hangsúlyt az indoktrináció tilalmára tette. Vagyis a nemzetközi jogi probléma nem pusztán a keresztény szó megjelenése, inkább az, ha ez a szó szabadságkorlátozó közigazgatási vagy oktatáspolitikai gyakorlattá keményedik.

Következésképpen a TISZA-kormány külpolitikai mozgásterét nem a keresztény kultúrára vonatkozó klauzula pusztá eltörlése határozza meg. A siker kritériuma a jogállami, pluralista és normatív jogalkalmazás helyreállítása.

A Reuters **cikke**⁵⁷ alapján Brüsszel a kormányváltást a jogállamisági konfliktusok enyhülését és a befagyasztott uniós források felszabadítását

⁵⁵ [HTTPS://CONSTITUTIONNET.ORG/SITES/DEFAULT/FILES/RELIGION-STATE_RELATIONS.PDF](https://constitutionnet.org/sites/default/files/religion-state_relations.pdf)

⁵⁶ [HTTPS://HUDOC.ECHR.COE.INT/ENG?I=001-104040](https://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-104040)

⁵⁷ [HTTPS://WWW.REUTERS.COM/BUSINESS/FINANCE/HUNGARY-OPPOSITIONS-LANDSLIDE-WIN-HERALDS-REFORMS-THAW-EU-TIES-2026-04-13/](https://www.reuters.com/business/finance/hungary-oppositions-landslide-win-heralds-reforms-thaw-eu-ties-2026-04-13/)

elősegítő politikai fordulatként értékelte. A pozitív várakozásokat igazolja a 2026. május 29-én megkötött, megközelítőleg 6000 milliárd forintnyi támogatás lehívását biztosító megállapodás.

A májusi ICC-döntéshez kapcsolódó lépések szintén egy normakövető, a nemzetközi joghoz illeszkedő kormányzati imázs építését tükrözik. A jelenlegi nemzetközi klímában az alaptörvény vallási retorikája könnyen menedzselhető kulturális örökségként funkcionálhat, feltéve, ha a kabinet távol tartja magától az Orbán-rezsim kultúrharcos attitűdjét.

Belpolitikai dimenzióban a kérdéskör fokozottan szenzitív

Magyarországon a „keresztény kultúra” fogalma párhuzamosan funkcionál történelmi önképként, jobboldali identitásképző tényezőként, valamint a társadalom jelentős része számára az alapvető civilizációs biztonságérzet garanciájaként. A TISZA-kormány politikai érdekérvényesítését komolyan hátráltatná a téma kizárólagos, technokrata jogászai megközelítése.

Pragmatikus és alkotmányjogilag szilárd stratégiaként a kulturális örökség tiszteletben tartásának, illetve a jogi-politikai kirekesztésnek a határozott különválasztása kínálkozik.

A keretrendszer alapját az egyenlő állampolgárság, a felekezeti szabadság, valamint az állam és a vallási közösségek szétválasztásának elve kell képezze. A felsorolt alapelvek a hatályos magyar Alaptörvényből transzparens módon levezethetők. A felvázolt interpretáció a kormánypártot egyszerre pozicionálná az 1989 utáni alkotmányos pluralizmus tradíciójába, illetve a társadalmi többség kulturális ösztöneihez közel.

Összegzésképpen: a keresztény kultúrára építő alkotmányos diskurzus nemzetközi szinten legitimációs deficittek nélkül fenntartható örökségi és identitáspolitikai keretek között.

A nemzetközi közösség ellenállása kizárólag a jogkorlátozó, adminisztratív fegyverként történő felhasználás esetén lép fel. A megfogalmazott distinkció a TISZA-kormány szempontjából hűsbavágóan gyakorlati jelentőségű.

A megfelelő egyensúly megtalálása határozza meg a kabinet megítélését Brüsszelben, Washingtonban, a visegrádi együttműködés terében, végső soron pedig a hazai belpolitika centrumában.⁵⁸

Zárásképpen érdemes rögzíteni: a formális alkotmányos szöveg és a politikai rendszer tényleges működése gyakran eltér egymástól. Bizonyos államokban – például a skandináv modell képviselőinél – a markáns keresztény referenciák széleskörű szabadságjogokkal társulnak, más esetekben viszont a vallási hivatkozások a politikai identitásküzdelmek fegyverévé válnak.

Következésképpen a meghatározó tényezőt folyamatosan a jogalkalmazás gyakorlata, az alkotmányértelmezés módja, illetve a mindenkori politikai stílus jelenti.

A TISZA-kormány mozgásterét jelenleg kifejezetten tág: a nemzetközi tendenciák tükrében valós esély mutatkozik a magyar alkotmányos identitás nyugatias, jogállami fókuszú, egyúttal mégis nemzeti karakterű újraértelmezésére.

Hatékony lépése lehet az, ha az állam megtarja alkotmányában a keresztény kultúrát, mint *szellemi* fundamentumot és ezzel egy időben visszaadja a keresztény kultúra *gyakorlati* védelmét azoknak, akiknek feladata eredetileg – a polgároknak, a civil társadalomnak és a vallási közösségeknek.

A TISZA feladata most igazán történelmi: a megosztottságra épülő szimbolikus identitásharcok helyett a valódi, nyugati típusú jogállami nemzetépítés útjára lépni, lebontani a Moszkvából instruált, álságos identitáspolitika illúzióját és egy európai horizontú magyar valóság építeni fel végre.

⁵⁸ [HTTPS://HUDOC.ECHR.COE.INT/ENG?I=001-104040](https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-104040)

Források

2010-2014.kormany.hu

academic.oup.com/icon/article/10/1/153/689919

academic.oup.com/jcs/article/51/3/472/869178

ag.gov.ws

althingi.is

americanajournal.hu/index.php/bless/article/download/46538/44889

argentina.gob.ar

asamblea.gob.sv

cam.gob.ni

cdn.bahamas.gov.bs

congreso.gob.gt

constitucion.te.gob.pa

constitutionnet.org

data.globalcit.eu

faolex.fao.org

gesetze.li

gob.pe

hellenicparliament.gr

helsinki.hu

hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-104040

impo.com.uy

legimonaco.mc

legislation.mt

lovdata.no

magyarkozlony.hu/dokumentumok/e117efb4d81a0348153ff31f54d44f369a50b539/letoltes

net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100425.atv#lbj14id5644

pgrweb.go.cr

parliament.gov.pg

parliament.gov.vu

parliament.gov.zm

retsinformation.dk

reuters.com/business/finance/hungary-oppositions-landslide-win-heralds-reforms-thaw-eu-ties-2026-04-13

senado.gov.py

timor-leste.gov.tl

tuvalu-legislation.tv

Tartalomjegyzék

Vezető összefoglaló.....	3
Módszertan és számítás	4
Az alkotmányok két csoportja: 13 és 36 hasonló ország	4
Ahol a kereszténységet védelmezni rendeli az alkotmány: a kisebb kör országai	6
Az első a klasszikus államvallási vagy államegyházi modell	6
A katolikus államvallás és államegyház modelljei	9
A skandináv protestáns népegyházi modellek	10
Tanulság	11
A második a keresztény nemzet vagy keresztény államalap típusa	12
A harmadik a nemzeti egyház / történeti felekezet közjogi felemelése	16
A tág kör országai	17
Európa országai	17
Az amerikai kontinensen a katolikus történeti szerep a legtipikusabb motívum.....	18
A latin-amerikai alkotmányos modellek és a katolicizmus viszonya	23
A katolikus egyház nevesítése és a társadalmi értékrend rögzítése	24
Keresztény értékek az államcélok szintjén.....	24
A keresztény alap nem határozza meg a demokrácia tényleges mértékét	25
Miért került be a kereszténység az egyes országok alkotmányába?	26
Az első ok a történeti folytonosság	26
A második ok a függetlenségi nemzetépítés	27
A harmadik ok a posztkommunista identitás-újraélesztés.....	27

A negyedik ok a történeti egyházi intézményrendszer alkotmányos elismerése.....	28
Mit jelent ez Magyarország számára	28
Az Alaptörvény 2025-ben még több politikai súrlódást okozott.....	29
Külpolitikai és belpolitikai következmények	30
Belpolitikai dimenzióban a kérdéskör fokozottan szenzitív	31
Források	34
Tartalomjegyzék.....	36